

Pravá láska k sobě samému

Nový text z řady zaměřené na formaci osobnosti. Tentokrát se zaměřuje na poznání sebe samého, se všemi ctnostmi i nedostatky, jež jsou nutné k tomu, aby byl člověk šťastný.

06.10.2020

Byli jste vykoupeni ne snad nějakými věcmi pomíjejícími, stříbrem nebo zlatem, ale drahou krví Krista jako bezúhonného a neposkvrněného beránka¹. Svatý Petr prvním křesťanům připomíná, že jejich

existence má nezměrnou hodnotu, protože se stali předmětem Pánovy hojné lásky, když je vykoupil. Kristus, společně s darem Božího synovství, naplňuje naše kroky po světě jistotou. Spontánně to tímto způsobem sdělil svatému Josemaríovi jeden chlapec: „Otče – řekl mi ten mladý muž (copak se s ním asi stalo?), dobrý student na Centrále –, ,přemýšlel jsem o tom, co jste mi řekl..., že jsem Boží syn!, a přistihl jsem se, že kráčím ulicí s hlavou vzhůru a plný pýchy..., Boží syn!‘ S čistým svědomím jsem mu poradil, aby tuto ,pýchu‘ podporoval“².

Nutno si uvědomovat velikost svého stavu

Jak chápat ono podporování „pýchy“? Jistě se nejedná o to, abychom si představovali ctnosti, které člověk nemá, ani abychom žili s pocitem soběstačnosti, který nás

dříve či později zradí. Spíše to spočívá v tom, že si uvědomujeme velikost svého stavu: lidská bytost je „jediný tvor na zemi, kterého Bůh miloval pro něho samého“³, stvořený k jeho obrazu a podobě, povoláný k tomu, aby tento obraz přiváděl ke stále větší dokonalosti tím, že se bude stále více ztotožňovat s Kristem skrze působení milosti.

Toto vynikající povolání je základem pravé lásky k sobě samému, která je v křesťanské víře přítomna. Ve světle této víry můžeme posuzovat své zásluhy a nezdary. Pokojné přijímání vlastní identity podmiňuje náš způsob přebývání ve světě a působení v něm. Kromě toho upevňuje osobní důvěru, která zmírňuje obavy, unáhlená rozhodnutí a ostych, přispívá k otevřenosti vůči druhým a novým situacím a podněcuje optimismus a radost.

Pozitivní či negativní vnímání, které máme o sobě, závisí na míře sebepoznání a naplňování cílů, které si každý člověk klade. Ty se do značné míry zakládají na vzorech muže a ženy, k nimž bychom se chtěli přiblížit a které jsou nám předkládány různými způsoby, například skrze výchovu, které se nám dostává v domácnosti, poznámky přátel či známých, myšlenky převládající v určité společnosti. Proto je důležité si definovat, jaké orientační body jsou pro nás důležité, protože pokud jsou důstojné a ušlechtilé, budou přispívat k náležité sebeúctě. Rovněž je dobré také uvědomit si, jaké vzory se v naší kultuře vyskytují, protože více či méně vědomě ovlivňují naše posuzování.

Ptejme se na vzory

Někdy se stává, že si o sobě utváříme zkreslený úsudek v důsledku

převzetí určitých měřítek úspěchu, jež ve skutečnosti mohou být jen sotva realistická, ba dokonce škodlivá: profesní výkonnost za jakoukoliv cenu, egocentrické citové vztahy, styly života poznamenané hédonismem. Můžeme se přeceňovat poté, co získáme určité zásluhy, které druzí zdánlivě uznávají; může se nám stát také opak, totiž že se budeme podceňovat proto, že jsme nedosáhli určitých cílů nebo jsme se necítili v některých kruzích doceňováni. Tyto mylné úsudky jsou do značné míry důsledkem přehnaných ohledů na ty, kdo posuzují osobní dráhu výhradně podle toho, čeho člověk dosáhne, co má nebo co vlastní.

Abychom se uvedených rizik vyvarovali, stojí za to položit si otázku, jaké jsou naše orientační body v životě profesním, rodinném či společenském a zda jsou slučitelné s křesťanským pohledem na život.

Kromě toho si uvědomujeme, že nejdokonalejším, nejúplnějším a zcela koherentním vzorem je v konečném důsledku Ježíš. Pohlížet na svůj život ve světle jeho života je nejlepší způsob, jak sebe sama posuzovat, protože víme, že Ježíš je blízký příklad, s nímž máme osobní vztah – já s Ním – skrze lásku.

K sebepoznávání je nezbytné Boží světlo

Abychom se dokázali posuzovat v pravdě, je naprosto nutné se poznávat. Tento úkol je složitý a vyžaduje si jeho osvojování, které v určitém slova smyslu nikdy nekončí. Začíná překonáním ryze subjektivního pohledu – „podle mě“, „podle mého názoru“, „mně se zdá“... – ve snaze brát v úvahu i jiné úhly pohledu. Pokud ani přesně nevíme, jaký je náš hlas či tělesný vzhled, a máme používat nástroje jako je nahrávání nebo zrcadlo, oč víc bude

nutné připustit, že nejsme nejlepší posuzovatelé k ohodnocení vlastní osobnosti!

Kromě osobní reflexe je sebepoznání plodem toho, co nám o nás samotných sdělují druzí. Dosáhnout toho lze tehdy, pokud se dokážeme otevřít těm, kdo nám mohou pomoci – vynikající prostředek máme v osobním duchovním vedení! –, přijímat jejich názory a uvažovat o nich v souvislosti s dobrým životním ideálem. Na tuto oblast má rovněž dopad interakce s lidmi kolem nás, a také způsoby a zvyklosti společnosti. Prostředí umožňující reflexi podporuje rozvoj introspektivních prostředků, kdežto prostředí s povrchním způsobem života tento rozvoj omezuje.

Je proto dobré podporovat návyk konat reflexi a ptát se, jak nás vidí Bůh. Vhodnou chvílí k tomu je modlitba, protože v ní poznáváme

Pána a zároveň díky jeho světlu poznáváme sami sebe. Kromě jiného bychom se měli snažit pochopit postřehy a rady, které můžeme dostávat od druhých. V určitých případech jsme schopni se distancovat od úsudků druhých lidí, když se ukazuje, že je činí na nepřiliš objektivním základu nebo s malou mírou reflexe, zejména pokud usuzují podle měřítek, které nejsou slučitelné s Boží vůlí. Je třeba si umět vybírat, komu věnovat více pozornosti, jak stojí v Písmu: *Lepší je slyšet důtku moudrého než poslouchat zpěv bláznů*⁴.

Protože jsme však všichni částečně zodpovědní za sebeúctu lidí kolem sebe, musíme se snažit, aby byla z našich slov patrná úcta ke každému člověku, protože je Božím dítětem. Zejména pokud jsme v pozici určité autority nebo vůdce (ve vztahu otec-syn, učitel-žák, atd.), měly by rady a podněty přispívat k tomu, aby se v

druhých upevňovalo přesvědčení o vlastní hodnotě, a to i tehdy, když je nutné udělit zcela jasné napomenutí. Toto je základem, řekněme kyslíkem, přispívajícím k tomu, aby člověk dokázal dýchat sám o sobě a měl naději.

Osobní přijetí: takové nás Pán chce

Když uvažujeme o vlastním způsobu bytí v Božím světle, jsme schopni přijímat se takoví, jací jsme: s hřivnami a ctnostmi, ale také s nedostatky, které si pokorně připouštíme. Opravdová sebeúcta předpokládá uznání, že nejsme všichni stejní, a přijetí skutečnosti, že druzí mohou být inteligentnější, lépe hrát na nějaký hudební nástroj, mít atletičtější postavu... Všichni máme dobré vlastnosti, které můžeme rozvíjet, a – co je ještě důležitější – všichni jsme Božími dětmi. Skutečné sebepřijetí spočívá v pozitivním pojetí lásky k sobě samému, jež je

vlastní křesťanovi, který chce sloužit Bohu a druhým, a přitom nepropadá pokušení příliš se s ostatními srovnávat, které by mohlo vést ke smutku.

Přijímat se takoví, jací, jsme, budeme schopni konečně také tehdy, pokud nebudeme ztrácet ze zřetele, že nás Bůh miluje i s omezeními, která jsou součástí naší cesty posvěcování a předmětem našeho boje. Pán si nás volí jako prvních dvanáct učedníků: ***obyčejné lidi s chybami a slabostmi, se slovy většími než jejich skutky. A přece, Ježíš je volá, aby z nich udělal rybáře lidí (srov. Mt 4, 19), spolupracovníky na díle vykoupení, správce Boží milosti⁵.***

Tváří v tvář úspěchu i nezdarům

Z tohoto nadpřirozeného pojetí lze hlouběji poznat náš způsob bytí a životní dráhu a pochopit její plný smysl. Z pohledu věčnosti se relativizují veškeré časné události a

zásluhy. Pokud se totiž radujeme z úspěchu ve svém jednání, uvědomujeme si také, že nejdůležitější je, aby směřovalo k růstu ve svatosti. Křesťanský realismus, lidská a nadpřirozená zralost, spočívá v tom, že se člověk nenechává strhávat nadšením, které může vzbuzovat vítězství nebo pochvala, a zároveň se nepoddává pesimismu z porážky. Velmi nám pomůže, když spolu se svatým Petrem vyznáme, že dobro konáme *ve jménu Ježíše Krista Nazaretského*⁶!

Vědomí, že vnější těžkosti a vlastní nedokonalosti omezují naše zásluhy, je zároveň jedním z aspektů, který utváří naši sebeúctu, je základem osobní zralosti a otevírá dveře k učení. Můžeme se učit pouze za předpokladu, že uznáme své nedostatky a budeme mít touhu vyvodit z minulých událostí pozitivní zkušenosti. ***Neuspěl jsi! – My nemáme neúspěch nikdy. – Vložil***

jsi v Boha veškerou svou důvěru. – Ani jsi neopomenul žádný lidský prostředek. Přesvědč se o této pravdě: teď v tomto případě bylo tvým úspěchem neuspět. – Poděkuj Pánu a začni znovu!⁷. Člověk je schopen vydat se na cestu kříže, která vyjevuje paradox v podobě síly ve slabosti, vznešenosti v ubohosti a růstu v ponížení a dosvědčuje svoji obdivuhodnou účinnost.

Jednejme s jistotou a umějme se vydat na cestu nápravy

Osobní jistota je pevnější, pokud se zakládá na vědomí, že jsme milované Boží děti, a nikoliv na jistotě dosažení úspěchu, který nám mnohdy uniká. Toto přesvědčení umožňuje tolerovat riziko, které provází kterékoliv rozhodnutí, vypořádat se s ochromující nejistotou a uchovat si postoj rozumné otevřenosti vůči novým věcem. ***Není moudrý ten, kdo se nikdy nemýlí, ale ten, kdo***

své omyly dokáže napravit. Je moudrý, protože dává přednost tomu, že se mu dvacetkrát něco nepodaří, než aby z pohodlí nedělal vůbec nic. Nejedná ztřeštěně a unáhleně nebo pošetile a zbrkle, ale bere na sebe riziko svého rozhodnutí a neodmítá konat dobro ze samého strachu, že se mu to nepodaří⁸.

Vzhledem k osobním omezením a schopnosti lidské bytosti učit se dochází díky nápravě ke zdokonalení, osobnímu obohacení, které se odráží v okolních věcech a lidech a zároveň přispívá k růstu důvěry v sebe sama i ve své okolí. Kdo se svěří do rukou nebeského otce, je v bezpečí, neboť *těm, kteří milují Boha, všechno napomáhá k dobrému⁹*, dokonce i pády, když Pána prosíme o odpuštění, vždyť díky jeho milosti se zvedáme vždy o něco pokornější. Schopnost napravit se je tedy součástí procesu

obrácení: Řekneme-li, že hřích nemáme, klameme sami sebe a není v nás pravda. Když však uznáme, že se dopouštíme hříchů, on nám hříchy odpustí a očistí nás od všeho špatného, protože věrně plní, co slíbil, a protože je spravedlivý¹⁰.

Nezbytná ctnost

Sebeúcta tedy roste pod záštitou pokory, **protože toto je ctnost, která nám pomáhá poznat nejen naši vlastní ubohost, ale i naši velikost¹¹**. Jestliže tento postoj duše chybí, nezřídka se dostávají problémy s osobní úctou. Pokud se však pěstuje, je člověk zcela realistický a sám sebe posuzuje správně, vždyť nejsme dokonalí muži a ženy, ale ani nikterak zkažení! Jsme Boží děti a na našich omezeních spočívá netušená důstojnost.

Pokora vytváří vnitřní prostředí, které umožňuje, abychom sami sebe poznávali takové, jací jsme, a

povzbuzuje nás, abychom upřímně hledali podporu u druhých a zároveň my byli oporou jim. V konečném důsledku potřebujeme všichni a každý jednotlivě Boha, v němž *žijeme, hýbáme se a jsme*¹², který je milosrdným Otcem a neustále nad námi bdí. Velikou jistotu a důvěru nacházíme v životě Panny Marie! Jestliže dokáže říci, že *mi učinil veliké věci ten, který je mocný, jeho jméno je svaté*¹³, pak je toho schopna proto, že si je v životě hluboce vědoma *nepatrnosti služebnice*¹⁴. V ní se obdivuhodně snoubí pokora a vědomí velikosti vlastního povolání.

J. Cavanyes

1 *1 Petr 1, 18-19.*

2 *Cesta 274.*

3 II. vatikánský koncil, konst. *Gaudium et spes*, 24.

4 *Kaz 7, 4.*

5 *Jít s Kristem*, 2.

6 *Sk* 3, 6.

7 *Cesta* 404.

8 *Boží přátelé*, 88.

9 *Řím* 8, 28.

10 *1 Jan* 1, 8-9.

11 *Boží přátelé*, 94.

12 *Sk* 17, 28.

13 *Lk* 1, 49.

14 *Lk* 1, 48.

.....